

ESEMÉNYNAPTÁR

1960. III. negyedévre.

- Julius 2. 55 éve /1905/ halt meg KRUSPLER István magyar mérnök és matematikus /szül. 1818./, a Magyar Mérnök- és Építészegylet egyik alapító tagja. A pesti József Ipartanodában tartott népszerű előadásokat. Geodézián kívül, amelynek magyarországi úttörője volt, mértant, felső matematikát, géptant tanított. 1857-től a Műegyetem tanára. Az általa feltalált újrendszerű távmérő a tudomány akkori állásához képest kitűnő műszer volt. Mórlegrendszerének egyikével Brüsszelben aranyérmet, Párizsban ezüstérmet nyert. Legjelentősebb műve "Földmértan" c. munkája.
3. 130 éve /1830/ született SCHENEK István selmecbányai főiskolai tanár. Nevéhez fűződik a főiskola laboratóriumának korszerű átalakítása. Több találmánya mellett FARBAKY Istvánnal az első igazán használható akkumulátort készítette. 1885-ben a bécsi Operaház akkumulátor szükségletének ellátására hirdetett pályázaton a Schenek-Farbaky-féle akkumulátorok nemzetközi sikert arattak.
8. 265 éve /1695/ halt meg Christian HUYGHENS németalföldi matematikus és fizikus /szül. 1629./, akinek munkássága mind a kísérletezés, mind az elmélet terén egyaránt jelentős. A valószínűség-számítás megalapozója; megalkotta a fényhullám elméletét. Felfedezte a Saturnus gyűrűjét és legnagyobb holdját. Ő tekintendő az ingaóra feltalálójának is.
11. 45 éve /1915/ halt meg SCHICKEDANZ Albert magyar építész /szül. 1846./, a budapesti Hősök Terének alkotója. 1868-ban Ybl Miklós irodájában az Operaház művészi kiképzésén dolgozott. 3 impozáns műve zárja le a Népköztársaság útját: tengelyében a Milleniumi emlékmű, amelynek építészeti része, - balról a Szépművészeti Múzeum, jobbról a Múcsarnok -, mind az ő alkotása.

- Julius 12. 190 éve /1770/ szabadalmaztatta James HARGREAVES angol fonómeister orsóját, a szelfaktor őst. E fonógép - a Jenny Spinning - lehetővé tette, hogy egyetlen gépkezelő eleinte 8, majd később 80 vagy még több orsót kezeljen. Gépét a stanhilli fonómunkások összetörték, mert féltek, hogy elveszi munkájukat.
17. 100 éve /1860/ született Otto LUMMER német fizikus /megh.1825./, az optika egyik jelentős uttörője.
31. 160 éve /1800./ született Friedrich WÖHLER német vegyész /megh.1882/, a göttingeni egyetem tanára. Sokoldalú munkássága felöleli a szervetlen és szerves kémia számos területét. Több szerves vegyületet elsőnek állított elő, ő fedezte fel a ma oly nagy jelentőségű szilikonok alapvegyületét, a szilíciumhidrogént. Legnagyobb felismerése, hogy a szerves vegyületek nemcsak az élő szervezetben - amint addig hitték - jönnek létre, hanem laboratóriumban, szintézis útján is előállíthatók.
- Augusztus 1. 75 éve /1885/ született HEVESY György magyar származású vegyész. 1922-ben Costerrel együtt felfedezte a hafniumot; megállapította, hogy az aktínium 3 vegyértékű. Számos kutatást végzett a szilárd testekben végbemenő reakciók, valamint a kristályokban történő diffúzió feltárására. 1936-ban felfedezte a szamárium rádióaktivitását.
11. 100 éve /1860/ született BLÁTHY Ottó Titusz /megh.1939/, az elektrotechnika egyik jelentős uttörője. 1885-ben DÉRY Miksával és ZIPERNOVSZKY Károllyal megalkotta az erőátvitel legfontosabb találmányát, a transzformátort. 1888-ban kommutátoros egyfázisú szinkronmotort szerkesztett, majd 1889-ben elkészítette az első váltakozó áramú áramfogyasztásmérőt.
15. 110 éve /1850/ született DEMÉNY György fiziológus /megh.1917./, a film egyik magyar származású jelentős uttörője. 1892-ben feltalált és a párizsi Nemzetközi Fényképeszeti Kiállításon bemutatott "Phonoszkop"-nak elnevezett készülékén felvett készített egy beszélő arc és száj mozgásáról, és felvételeit le is vetítette. Szabadalmában megemlíti azt is, hogy a felvett gépek fonográf-fal is összeköthetők, és így a hangosfilm egyik uttörőjének tekinthető.

- Augusztus 27. 115 éve /1845./ született LECHNER Ödön magyar építész /megh.1914./, az un. "magyar stílus" megteremtője az építészeten. Elsőnek gondolt új építőanyagok - vas és üveg-művészetiileg kidomborított építészeti alkalmazására.
27. 25 éve /1935/ halt meg Otto SCHOTT német vegyész és üvegtechnikus /szül.1851./, aki a vegyi és optikai célokat szolgáló különleges üvegek előállításával tűnt ki. Ernst ABBE-val 1884-ben Jénában a Zeiss művekkel együttműködve megalapította a Schott üvegyárat./Jénai üveg./
28. 220 éve /1740/ született Joseph Michel MONGOLFIER francia gyáros /megh.1810/, aki fivérével 1783-ban meleg levegő segítségével léggömb kísérleteket végzett. Montgolfier a léggömbrepülés első megvalósítója.
- Szeptember 6. 145 éve /1815/ halt meg BALLA Antal magyar vizimérnök /szül.1739/, akinek a nevéhez fűződik a Duna-Tisza csatorna első mérnökiileg komoly és számbavehető terve. 1784-ben elkészítette egy állandó dunai híd tervét; 1800-ban figyelemreméltó javaslatot dolgozott ki az alföldi futóhomok megkötésére. Legjelentősebb a térképírói munkássága, amely korában egyedülálló volt.
15. 70 éve /1890/ kezdték meg a Vaskapu szabályozási munkálatait.
18. 65 éve /1895/ halt meg FÉCH Antal bányamérnök /szül.1822./, akinek korszakos alkotásai bányászatunk minden területén megörökítik nevét. Elsőnek alkalmazta hazánkban a géppel való furást. Kezdeményezte a zsilvölgyi széntelepek felkutatását. Bányageológiai intézményt állított fel. Megírta az első magyar-német bányászati szakszótárt, Magyarországon először foglalkozott az érc előkészítés tudományával, megindította a Bányászati és Kohászati Lapokat.

Szeptember 19. 25 éve, /1935/ halt meg Konsztantyin Edvardovics CIOLKOVSKIJ /szül.1857/, a rakétarepülés uttörő tervezője. 1895-ben kidolgozta áramvonalas repülőgépnének tervét, és elkészítette az első ismert aerodinamikai szélcsatornát. Legnagyobb érdeme, hogy felállította a rakétatechnika alapjául szolgáló elméletet. Megállapította a rakéta szerkesztésének matematikai alapjait. Rámutatott, hogy a rakéta használata csak nagy repülési sebesség mellett előnyös. Számításokkal bebizonyította, hogy ha a rakétát több egyszerű rakétából szerkesztik, akkor jelentékeny mértékben növelni lehet repülésének gyorsaságát és magasságát.

- . - . -

Az összeállított eseménynaptár nem teljes!

Az eseménynaptár közlése esetén "az Országos Műszaki Könyvtár összeállításából" megjelölést kérjük feltüntetni.

Az eseményekkel kapcsolatos szakirodalom megtalálható az Országos Műszaki Könyvtár-ban /Bp.VIII.Muzeum utca 17./

Tájékoztatás: Pap János, az OMK tud.főmunkatársa
Bp.VIII. Muzeum utca 17. /tel.336-309/

- . - . -